

Gebelerin Koronavirüs Korkusu ile Kendilerini Algılama Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Rukiye SÜLÜ DURSUN*

Çukurova Üniversitesi
rkysulu@gmail.com
0000-0003-1093-4635

Ebru GÖZÜYEŞİL

Çukurova Üniversitesi
egozuyesil@cu.edu.tr
0000-0002-9193-2182

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, gebelerin koronavirüs korkusu ile kendini algılama düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı, kesitsel tipteki araştırma 01 Mart – 20 Haziran 2022 tarihleri arasında 393 gebe kadın ile yürütülmüştür. Veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “Koronavirüs Korku Ölçeği” ve “Gebelerin Kendini Algılama Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Gebelerin Koronavirüs Korkusu Ölçeği puan ortalaması, Gebeliğe Ait Annelik Algısı ve Gebeliğe Ait Beden Algısı ölçeği alt boyut puan ortalamaları sırasıyla 19.85 ± 5.43 , 19.67 ± 5.43 12.5 ± 3.92 'dir. Koronavirüs Korku Ölçeği ile Gebeliğe Ait Annelik Algısı ve Gebeliğe Ait Beden Algısı alt boyut toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır ($r = ,130$, $p = ,010$; $r = ,182$ $p = ,000$).

Sonuç: Pandemi döneminde gebelerin orta düzeyin üzerinde korku yaşadığı, annelik algısının olumlu ve beden algılarının hafif olumsuz düzeyde olduğu, koronavirüs korkusunun annelik algısını olumlu beden algısını ise olumsuz etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: *beden algısı, COVID-19, gebelik, korku*

Makalenin geliş tarihi: 17/07/2023 - Makalenin kabul tarihi: 23/09/2023

*Sorumlu Yazar: Rukiye SÜLÜ DURSUN

DOI: 10.17932/IAU.ASD.2015.007/asd_v09i3003

Investigation of the Relationship Between Fear of Coronavirus and Self-Perception Levels of Pregnant Woman

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to determine the relationship between fear of coronavirus and self-perception levels of pregnant women.

Methods: A descriptive, cross-sectional study was conducted with 393 pregnant women between 01 March and 20 June 2022. The data were collected using the “Personal Information Form”, “the Coronavirus Fear Scale” and “the Self-Perception Scale of Pregnants”.

Results: The mean score of the Fear of Coronavirus Scale, the sub-dimension of Perception Maternity of Pregnancy, and Body Perception of Pregnancy of the pregnant women were 19.85 ± 5.43 , 19.67 ± 5.43 and 12.5 ± 3.92 , respectively. A positive and significant relationship was found between the total scores of the Coronavirus Fear Scale and the Perception of Maternity of Pregnancy and Body Perception of Pregnancy sub-dimensions ($r = .130$, $p = .010$; $r = .182$ $p = .000$).

Conclusion: : During the pandemic period, it was determined that pregnant women experienced a moderate level of fear, the perception of maternity was positive and their body perception was slightly negative, the fear of coronavirus affected the perception of maternity positively and the body image negatively.

Keywords: *body image, COVID-19, fear, pregnancy*

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü Şubat 2020’de, COVID-19 hastalığını, “ağır akut solunum yolu yetersizliği sendromu koronavirüs 2 (SARS-CoV-2)” olarak tanımlamış ve pandemi ilan etmiştir (WHO, 2020). COVID-19 pandemisinde, dünyanın farklı bölgelerindeki gebe kadınlar gerek üreme sağlığı hizmetlerine yönelik gerekse izolasyon süreçlerinin ve ekonomik belirsizliklerin neden olduğu stres, korku ve kaygı yaşamışlardır (Badon v.d., 2022; Basu v.d., 2021).

Türk Dil Kurumu’na göre korku: “tehlike durumunda yaşanan kaygı ve üzüntü” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Geçmişten günümüze dünyada pek çok salgınlar ve pandemiler yaşanmıştır. Yaşanan beklenmedik ani durumlarda ise korku, kaygı ve endişe duyguları farklı boyutlarda yaşanmıştır (Şahin Altun ve Özer, 2022). COVID-19 pandemisi belirsizliklerin yoğun yaşandığı bir dönem olması nedeniyle tehdit algısı yaratan, korku ve kaygıları arttıran bir kriz dönemi olarak ifade edilebilir. Bireylerde kriz dönemlerinde tehdit algısının oluşturduğu fizyolojik, duygusal, davranışsal ve bilişsel yansımalar görülebilmektedir. Duygusal tepkiler arasında korku, kaygı ve endişelerin sık yaşandığı bildirilmektedir (Akbaş v.d., 2021; Sun v.d., 2021; Şahin Altun ve Özer, 2022).

COVID-19 pandemisinde gebe kadınların psikolojik sağlıklarının değerlendirildiği çalışmalarda, COVID-19 korkusunun kadınların ruhsal sağlığını olumsuz yönde etkilediği bildirilmiştir (Durmuş v.d., 2022; Puertas-Gonzalez v.d., 2020). Eroglu ve arkadaşlarının çalışmasında koronavirüs korkusu arttıkça gebelikte stresin arttığı bildirilmiştir (Eroğlu v.d., 2021).

Gebelik, fizyolojik ve psikolojik değişimlerin yaşandığı bir uyum sürecidir (Taşkın, 2016). Gebeliğe uyum sürecinde hazır oluş, gebeliğin planlı olması, gebelik ve doğuma ilişkin yeterli bilgiye sahip olma, sosyo-ekonomik koşullar, korku ve endişeler gebeliği kabullenmeyi etkileyen faktörler olarak sıralanabilir (Kumcağız v.d., 2012). Kadının bedenini olumlu algılaması, kendini gebeliğe hazır hissetmesi, eşinin gebeliği kabullenmesi gebeliğin olumlu algılanmasında önemli faktörlerdir.

COVID-19 pandemi dönemi gibi korku, kaygı ve endişelerin arttığı dönemlerde kadınların gebelik algılarının farklı düzeylerde etkilenmesi mümkündür. Pandemi dönemlerinde ruhsal sağlığın olumsuz etkilenmesiyle birlikte gebelik algısının olumsuz etkilenmesi de kaçınılmazdır (Badon v.d., 2022; Basu v.d., 2021; Suwalska v.d., 2021). Bu durum, gebelik ve doğum sonu süreçlere, aile ve sosyal ilişkilere yansıtılabilir. Bu nedenle ebeler tarafından pandemi dönemlerinde gebelerin gebelik algılarının nasıl etkilendiğinin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Literatürde, gebelerde koronavirüs korkusu ile psikolojik semptomlar arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmalar yer almaktadır (Durmuş v.d., 2022; Eroğlu v.d., 2021; Puertas-Gonzalez v.d., 2020) ancak koronavirüs korkusunun gebelik algısını nasıl etkilediğine ilişkin herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, koronavirüs korkusu ile gebelerin kendilerini algılama düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yürütülmüştür. Çalışmamızın COVID-19 pandemisinde ve gelecekteki afet olaylarında gebelerin kendilerini algılama durumlarını ele almak için ışık tutabilmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda araştırma sorularımız şunlardır;

- Gebelerin koronavirüs korkuları ne düzeydedir?
- Gebelerin gebelik algıları nasıldır?
- Gebelerin koronavirüs korkusunu ve gebelik algısını etkileyen değişkenler nelerdir?
- Gebelerin korona virüs korkuları ile gebelik algıları arasında ilişkili var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın yürütülebilmesi için Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (04.02.2022/119) onay alınmıştır.

Bu araştırma tanımlayıcı tipte yürütülmüştür. Araştırma Türkiye'nin Adana şehrinde bir devlet hastanesinin Kadın Hastalıkları ve Doğum polikliniklere başvuran gebe kadınlarla 1 Mart- 20 Haziran 2022 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Örnekleme

Araştırmanın evrenini, ilgili hastaneye başvuran gebe kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem sayısı hesaplamasında evreni bilinen örneklem yöntemi kullanılmıştır. İlgili hastaneye bir ayda başvuran toplam gebe sayısı 2900'dur. Aylık benzer sayıda gebenin başvuru yapacağı göz önüne alındığında hesaplama sonucunda araştırmanın 340 gebe kadın ile yürütülmesi gerektiği belirlenmiştir (<https://www.calculator.net/samplesizecalculator.html?type=1&cl=95&ci=5&pp=50&ps=2900&x=62&y=22>). Yaşanabilecek kayıplar göz önüne alınarak örneklem sayısı %15 artırılarak 390 gebe kadının araştırmaya alınması planlanmıştır. Veriler ilgili tarihler arasında hastaneye başvuran 393 gebe kadından toplanmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü, iş birliği ve iletişime açık, gebeliğin herhangi bir trimesterinde olan riskli gebelik tanısı almayan gebe kadınlar araştırmaya dâhil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmacılar verileri, mevcut literatürden yararlanılarak geliştirilen, gebe kadınların sosyo-demografik ve obstetrik özelliklerinden oluşan 21 sorudan

“Kişisel Bilgi Formu” (Akbas, Sulu ve Gozuyesil, 2021; Durmuş v.d., 2022; Giesbrecht v.d., 2022), “Koronavirüs Korku Ölçeği” ve “Gebelerin Kendini Algılama Ölçeği” ile toplamıştır.

Koronavirüs Korkusu Ölçeği

Ahorsu ve ark. (2020) tarafından İran kültüründe geliştirilen bu ölçek, Türk kültürüne Satıcı ve ark. (2020) tarafından uyarlanmıştır (Ahorsu v.d., 2020; Satıcı v.d., 2020). Ölçek, 7 maddeden ve 5’li likertten (Kesinlikle katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Kesinlikle katılıyorum (5)) oluşmaktadır. Ölçekten en düşük 7, en yüksek 35 puan alınmaktadır. Puanlar arttıkça koronavirüs korkusu yüksek algılanmaktadır (Ahorsu v.d., 2020; Satıcı v.d., 2020). Cronbach alfa değeri 0.82 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise Cronbach alfa değeri 0.87 olarak saptanmıştır.

Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği

Kumcağız ve ark. (2017) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, iki faktörden 12 maddeden ve 4’lü likertten (4 Her zaman, 3 Çoğu zaman, 2 Bazen, 1 Hiçbir zaman) oluşmaktadır. Ölçeğin “Gebeliğe Ait Annelik Algısı-(GAAA)” alt boyutu 7 maddeden ve pozitif sorulardan oluşurken, ‘Gebeliğe Ait Beden Algısı-(GABA)” alt boyutu ise 5 maddeden ve negatif sorulardan oluşmaktadır. GAAA alt boyutunda puanlar yükseldikçe annelik algısı yüksek algılanmaktadır. GAAA alt boyutundan en yüksek puan 28, en düşük puan 7 alınmaktadır. GABA alt boyutunda puanlar azaldıkça beden algısının olumsuz olduğu algılanmaktadır. GABA alt boyutunda en yüksek puan 20, en düşük puan 5 alınmaktadır (Kumcağız v.d., 2017). GAAA Cronbach Alfa değeri 0.86, GABA Cronbach Alfa değeri 0.75 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise GAAA Cronbach Alfa değeri 0.94, Cronbach Alfa değeri 0.90 saptanmıştır.

İstatistiksel Analiz

Bu araştırma verileri, IBM SPSS (Windows için Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi, Sürüm 21.0, Armonk, NY, IBM Corp.) paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin, normal dağılıma uygunluğu için Shapiro Wilk testi kullanılmıştır. Normal dağılımı olan verilerde, iki bağımsız gruplarda bağımsız örneklem T-testi, ikiden fazla bağımsız gruplarda tek yönlü varyans analizi ve fark bulunduğu durumda ise için Bonferroni testi kullanılmıştır. Normal dağılımı olmayan verilerde, iki bağımsız gruplarda Mann Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız gruplarda Kruskal Wallis H testi uygulanmış ve fark bulunduğu durumda ise Bonferroni testi kullanılmıştır. Numerik değişkenler arasındaki ilişki için Spearman korelasyon testi yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Gebelerin yaş ortalamasının 28.47 ± 5.43 olduğu, %37.3'ünün ilköğretim mezunu ve %69'nun çalışmadığı saptanmıştır. Gebelerin %38.1'nin üç ve üzeri sayıda gebelik yaşadığı ve % 63.2'sinin gebeliğinin planlı olduğu saptanmıştır (Tablo 1; Tablo 2).

Gebelerin yaş ve çalışma durumu değişkenleri ile Koronavirüs Korkusu Ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < 0.05$). 36 yaş ve üzerinde olan ve çalışmayan gebelerin koronavirüs korkuları daha yüksek bulunmuştur. Gebelerin eğitim düzeyi ve gelir düzeyi algısı değişkenleri ile GAAA alt boyutu toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < 0.05$). Yapılan ileri analizde ise lisans ve üzeri eğitime sahip olan gebelerin, lise düzeyindeki gebelere göre, orta seviyede gelir düzeyi algısına sahip olanların kötü seviyede gelir düzeyi algısına sahip olanlara göre gebelikte annelik algılarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Gebelerin yaşı ile GABA alt boyutları toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p < 0.05$). 29 yaş ve üzeri gebelerin gebelikte beden algılarının daha olumsuz olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Gebe kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre COVID-19Korkusu, Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği Alt Boyutları Toplam Puan, Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=394)

Değişkenler	n	%	Koronavirüs Korkusu		GAAA ALT BOYUTU		GABA ALT BOYUTU	
			Ort ± SS	M	Ort ± SS	M	Ort ± SS	M
Yaş								
18-28	196	49.7	19.58±3.57	20.00	19.89±5.41	19.00	12.20±3.89	13.00
29 ve üzeri	198	50.3	21.34±4.64	21.00	18.60±5.39	18.50	14.00±3.74	15.00
t**/U***			-2.391**		8711.000***		7187.500***	
P			0.015*		0.195		0.001*	
Eğitim Düzeyi								
İlköğretim ¹	147	37.3	19.81±5.31	20.00	19.44±5.708	18.00	12.65±4.251	13.00
Lise ²	134	34.0	20.18±5.02	21.00	19.17±4.795	18.00	12.43±4.036	13.00
Lisans ve üzeri ³	113	28.7	19.86±5.47	19.10	20.67±5.658	20.00	12.23±3.290	13.00
F****/KW*****			0.445*****		6.165*****		0.869*****	
P			0.641		0.046*		0.647	
			-		3>2		-	

Gelir Düzeyi								
Kötü ¹	41	10.4	20.15±5.44	20.00	16.21±3.85	16.00	13.94±3.40	15.00
Orta ²	223	56.6	19.60±5.58	21.00	20.63±5.64	20.00	12.13±3.93	12.47
İyi ³	130	33.0	20.48±5.41	21.00	19.09±4.88	18.00	12.63±3.95	13.50
F****/KW*****			1.764****		21.899*****		7.811****	
P			0.154		0.000*		0.050	
			-		2,3>1		-	
Sosyal Güvence								
Var	313	79.4	19.87±5.42	20.00	18.04±5.39	19.00	12.54±3.90	13.00
Yok	81	20.6	19.79±5.70	21.00	18.40±5.40	18.00	12.21±4.02	12.00
t**/U***			0.120**		10063.000***		12006.500***	
P			0.904		0.546		0.462	
Ç a l ı Ő m a								
Durumu								
Çalışıyor	122	31.0	18.99±6.02	18.00	19.81±5.47	19.35	12.40±3.20	13.00
Çalışmıyor	272	69.0	20.24±5.17	21.00s	19.65±5.41	18.00	12.50±4.21	13.00
t**/U***			-1.997**		16232.500***		15954.500***	
P			0.047*		0.730		0.540	
Yaş (Ort ± SS)	28.47±5.43							

İstatistikler: Ortalama± SD ; M:Medyan, *p<0.05, t**;bağımsız örneklem t testi, U***:Mann Whitney U Testi, F****:F testi, KW*****: Kruskal Wallis Testi

Gebelerin obstetrik özellikleri ile ölçek ortalamaları değerlendirildiğinde; gebelik sayısı ve gebelik takiplerine düzenli katılma değişkeni ile Koronavirüs Korkusu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0.05). Düzenli kontrole giden gebelerin koronavirüs korkuları daha yüksektir. Yapılan ileri analizde ikinci gebeliği olanların koronavirüs korkuları ilk gebeliği olanlara göre daha yüksektir (Tablo 2).

Gebelerin gebelik sayısı, gebeliği planlama ve düzenli kontrole gitme durumu değişkenleri ile GAAA alt boyutu toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0.05). Yapılan ileri analizde ilk gebeliği olan gebelerin ikinci gebeliği olan, üç ve üzeri gebeliği olan gebelere göre gebelikte annelik algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gebeliği planlayan ve düzenli kontrole giden gebelerin gebelikte annelik algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gebelerin gebelik sayısı ve gebeliği planlama durumu değişkenlerine göre GABA alt boyutları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir (p<0.05). Yapılan ileri analizde gebelik sayısı üç ve üzeri olan

gebelerin gebelikte beden algılarının daha olumsuz olduğu belirlenmiştir. Plansız gebelik yaşayanların ise gebelikte beden algılarının daha olumsuzdur (Tablo 2).

Tablo 2. Gebe kadınların Obstetrik Özelliklerine Göre COVID-19Korkusu ve Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği Alt Boyutları Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=394)

Değişkenler	n	%	Koronavirüs Korkusu		GAAA ALT BOYUTU		GABA ALT BOYUTU	
			Ort ± SS	M	Ort ± SS	M	Ort ± SS	M
Gebelik Sayısı								
İlk gebelik ¹	142	36.00	18.78±5.24	19.00	20.41±5.22	21.00	11.82±3.47	12.00
İkinci gebelik ²	102	25.9	20.89±6.11	21.50	20.65±5.53	19.85	11.60±4.27	12.00
Üç ve üzeri gebelik ³	150	38.1	20.17±5.08	21.00	18.38±5.31	17.00	13.68±3.78	15.00
F****/ KW*****			4.708****		14.979*****		23.858*****	
P			0.010*		0.001*		0.000*	
			2>1		1,2>3		3>1,2	
Gebeliği Planlama Durumu								
Planlı	249	63.2	20.10±5.72	21.00	20.84±5.51	21.00	11.72±3.82	12.00
Plansız	145	36.8	19.44±5.01	20.00	17.75±4.69	17.00	13.76±3.75	15.00
t**/U***			1.139**		12429.500***		12439.500***	
P			0.255		0.000*		0.000*	
Düzenli Kontrolle Gitme								
Evet	373	94.7	19.99±5.46	21.00	19.85±5.39	19.00	12.39±3.84	13.00
Hayır	21	5.3	17.43±5.22	17.00	17.10±5.54	17.00	13.81±5.05	15.00
t**/U***			2.097**		2792.500***		3076.000***	
P			0.037*		0.026*		0.097	

İstatistikler: Ortalama± SD; M:Medyan, *p<0.05, t** :bağımsız örneklem t testi, U***:Mann Whitney U Testi, F****:F testi, KW*****: Kruskal Wallis Testi

Gebelerin Koronavirüs Korkusu Ölçeği puan ortalaması 19.85 ±5.43, GAAA alt boyutu puan ortalaması 19.67±5.43 ve GABA alt boyutu puan ortalaması 12.5±3.92'dir. Ölçek korelasyonları değerlendirildiğinde; Koronavirüs Korkusu Ölçeği ile GAAA ve GABA alt boyut toplam puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. GAAA alt boyut toplam puanı ile GABA alt boyut toplam puanı arasında negatif yönlü ilişki belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Gebe Kadınların COVID-19 Korku Ölçeği ile Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği Alt Boyutları Arasında İlişki (n=394)

	$\chi \pm SD$ Median (Min-Max)		KVKÖ	GAAA ALT BOYUTU	GABA ALT BOYUTU
Koronavirüs Korkusu	19.85 ± 5.48	r	1.000	0.130	0.182
	20 (10-35)	p	-	0.010*	0.000*
GAAA Alt Boyutu	19.67 ± 5.43	r	-	1.000	-0.375
	18 (7-28)	p	-	-	0.003*
GABA Alt Boyutu	12.5 ± 3.92	r	-	-	1.000
	13 (5-20)	p	-	-	-

Spearman Correlation Test, r-korelasyon katsayısı, *p<0.05

TARTIŞMA

Araştırmada gebe kadınların koronavirüs korkusunun orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Literatürde gebe kadınların koronavirüs korkularının yüksek olduğu bildirilmektedir (Asai v.d., 2020; Mortazavi v.d., 2021; Naghizadeh v.d., 2022; Unver v.d., 2022). COVID-19'un hızlı yayılım göstermesi ve ölüm oranının fazla olması insanları fiziksel, sosyal ve psikolojik olarak birçok açıdan olumsuz etkilemiş ve insanlarda koronavirüs korkusunun oluşmasına neden olmuştur. Gebe kadınlarda ise koronavirüs enfeksiyonu ile enfekte olduklarında hastalığın fetüse bulaşıp bulaşmayacağı hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları koronavirüs korkularının artmasına neden olmuştur. (Fumagalli v.d., 2022; Meaney v.d., 2021; Şahin ve Kabakçı, 2021;). Ek olarak, pandemi döneminde üreme sağlığı hizmetleri aksamış ve gebelik takiplerinin sürdürülmesi zorlaşmıştır. Gebelerin koronavirüs korkusunun yüksek bulunması bu nedenlerle ilişkilendirilebilir.

Çalışmada gebe kadınların yaşı arttıkça koronavirüs korkularının arttığı görülmektedir. Bulgularımızın aksine Unver ve ark. (2022) çalışmasında ve benzer çalışmalarda, gebelik yaşı ile koronavirüs korkusu arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. (Unver v.d., 2022; Badahdah v.d., 2020; Bakioğlu v.d., 2020). Çalışmamızda çalışmayan gebe kadınların koronavirüs korkuları daha yüksek bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda kültürel özellikler ve ekonomik durumun koronavirüs korkusu yaşama durumu ile ilişkili olduğunu, yaşanan ortamdaki sağlık koşullarının ve ekonomik durumun kötü olmasının koronavirüs korkusunu arttırdığı belirlenmiştir (Mortazavi v.d., 2021; Naghizadeh v.d., 2021). Benzer şekilde Garg ve ark (2021) çalışmalarında, düşük sosyoekonomik statü ve kültürel özelliklerin, koronavirüs korkusunu arttığı görülmüştür (Garg v.d., 2020). Çalışmamızda ikinci gebeliği olan kadınların koronavirüs korkuları ilk gebeliği olan kadınlara göre daha yüksektir. Bulgularımızın aksine Giesbrecht ve ark. (2022) yaptıkları çalışmada, ilk gebeliği

olan kadınların, ikinci gebeliği olan kadınlara kıyasla koronavirüs korkusunun daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Giesbrecht v.d., 2022). Çalışmamızda düzenli kontrole giden gebe kadınların koronavirüs korkularının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Nanjundaswamy ve ark (2020) tarafından kadın doğum uzmanlarının COVID-19 pandemi döneminde muayeneye gelen gebelerin şikayetlerini değerlendirdikleri çalışmada, gebelerin yarısından fazlasının anksiyete ve korku yaşadığı bildirilmiştir (Nanjundaswamy v.d., 2020). Literatürde pandemi döneminde, gebe kadınların takiplerinde aksamalar ve bilgilendirmede eksiklikler yaşandığı doğum hizmetlerine erişimde önemli engellerle karşılaşıldığı bildirilmiştir (Şahin ve Kabakçı, 2021). Çalışmamızda gebe kadınların, pandemi döneminde bilgilendirmede eksiklik gibi doğum hizmetlerinde karşılaştıkları zorluklar daha fazla kaygı ve korku yaşamalarına ve gebelik takiplerine gitme eğiliminde artışa neden olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada gebe kadınların annelik algılarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sonuçlarımıza benzer şekilde Anaç ve Gözüyeşil (2023) çalışmasında ve benzer çalışmalarda, annelik algısının yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır (Anaç ve Gözüyeşil, 2023; Çoşkun v.d., 2020; Demir ve Beydağ, 2020; Alan Dikmen ve Şanlı, 2019). Türk toplumunda gebelik, anne olma süreci, kadın ve ailesi tarafından bebek doğmadan önce hazırlıkların yapıldığı özel ve anlamlı bir dönem olarak algılanmaktadır. Türk toplumunun bu döneme yüklediği anlam çalışmamızda ve benzer çalışmalarda annelik algısının yüksek saptanmış olmasında önemli bir etken olarak düşünülebilir.

Çalışmamızda gebe kadınların eğitim düzeyi ve gelir düzeyi arttıkça annelik algılarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Arslan ve ark. (2019) çalışmalarında, eğitim düzeyinin yükselmesi kadınların gebeliğe uyumunu arttırdığı ve anneliğe geçiş sürecini kolaylaştırdığı bildirilmiştir (Arslan v.d., 2019). Eğitim düzeyinin artması paralelinde gelir düzeyinin de olumlu etkileyebileceğinden annelik algısına olumlu etkisi beklenen bir sonuçtur. Çalışmamızda ilk gebeliğini yaşayanların annelik algılarının daha olumlu olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Demir Akın ve Beydağ'ın (2020) gerçekleştirdiği çalışmada, gebelik sayısı azaldıkça gebe kadınların annelik algılarının daha olumlu olduğu saptanmıştır (Demir Akın ve Beydağ, 2020).

Çalışmamızda planlı gebeliği olan kadınların annelik algılarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Demir Alkin ve Beydağı (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmasında, planlı gebeliği olan kadınların annelik algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Demir Alkin ve Beydağı, 2020). Çalışmamızda düzenli kontrolle giden gebe kadınların da annelik algıları daha olumlu görülmektedir. Kaliteli annelik bakımının kilit bileşenlerinden biri, uygun ve doğru zamanda bakıma erişebilmektir (Hayes-Ryan v.d., 2017). Literatürde ki mevcut çalışmalar, pandemi döneminde

gebe kadınlara sağlık hizmetlerinin sunumunda ek desteğe ihtiyaçları olduğunu bildirmektedir (Şahin ve Kabakçı, 2021; Fumagalli v.d., 2022; Meaney v.d., 2021). Bizim çalışmamızda, düzenli kontrollere gitmenin annelik algısı düzeyini artırma nedeni pandemi döneminde ihtiyaç duyulan bakıma ulaşabilmek olabilir.

Bu çalışmada, gebe kadınların beden algıları hafif olumsuz düzeyde saptanmıştır. Anaç ve Gözüyeşil (2023) çalışmalarında, gebe kadınların beden algıları hafif olumsuz düzeyde belirlenmiştir. Demir Alkin ve Beydağ (2020) çalışmalarında da gebe kadınların beden algıları hafif olumsuz düzeyde bildirmişlerdir. (Literatürde ki mevcut çalışma sonuçları bulgularımızı desteklemektedir (Anaç ve Gözüyeşil, 2023; Demir Alkin ve Beydağı, 2020; İnanır v.d., 2015; Kartal v.d., 2018; Shloim v.d., 2015; Babieva v.d., 2018) Ancak, bulgularımızın aksine bazı çalışmalarda ise gebe kadınların beden algılarının olumlu olduğu bildirilmiştir (Balaydın v.d., 2020; Çoşkun v.d., 2020; Kök v.d., 2018; Tutkuvienna v.d., 2018; Özkan v.d., 2020; Güney ve Uçar, 2018). Gebelik sürecinin COVID-19 pandemi döneminde yaşanılması çalışma sonuçlarımızda olumsuz beden algısına neden olabileceğini düşündürmektedir.

Çalışmamızda gebe kadınların yaş arttıkça beden algısının olumsuz olduğu saptanmıştır. Anaç ve Gözüyeşil (2023) çalışmalarında bulgularımızın aksine gebe kadınların yaşı arttıkça beden algısı daha olumlu olduğu bildirmişlerdir. Literatürde yürütülen benzer çalışmalarda da yaş arttıkça beden algısı puanlarının arttığı saptanmıştır (Anaç ve Gözüyeşil, 2023; Balaydın v.d., 2020; Kartal v.d., 2018; Kumcağız, 2012). Bizim çalışmamızda yaş arttıkça beden algısının olumsuz olmasının nedeni pandemi döneminde yürütülmüş olması ile ilişkili olabilir.

Çalışmamızda gebelik sayısı üç ve üzeri olan gebe kadınların beden algılarının daha olumsuz olduğu belirlenmiştir. Kök ve ark. (2018) gerçekleştirdikleri çalışmada üç ve üzeri gebeliği olan kadınların beden algıları daha olumsuz saptanmıştır (Kök v.d., 2018). Benzer şekilde Kumcağız'ın (2012) çalışmasında da gebelik sayısı arttıkça beden algıları daha olumsuz belirlenmiştir (Kumcağız v.d., 2012). Literatürde ki mevcut çalışma sonuçları bulgularımızı desteklemektedir (Kök v.d., 2018; Kumcağız v.d., 2012). Çalışmamızda plansız gebelik yaşayan kadınların beden algıları daha olumsuz olarak görülmektedir. Sonuçlarımıza benzer olarak Demir Alkin ve Beydağı (2020) yürüttükleri çalışmada plansız gebelik yaşayan kadınların beden algıları olumsuz olarak saptanmıştır. Bulgularımızın aksine planlı gebelik yaşayan kadınların beden algısının daha olumsuz olduğu çalışmalar da bulunmaktadır (Anaç ve Gözüyeşil, 2023; Kumcağız, 2012). Literatürde ki farklı sonuçlarının nedeni çalışmaların ülkenin farklı bölgelerinde pandemi öncesi ve sonrası dönemlerde yürütülmesinden kaynaklanabilir.

Bu çalışmada gebe kadınların koronavirüs korkuları arttıkça annelik algısının olumlu ve beden algısının ise olumsuz etkilendiği saptanmıştır. Literatürde, koronavirüs korkusunun gebelik algısını nasıl etkilediğine ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. COVID-19 sürecinde gebeler tarafından yaşanan korku ve olumsuzluklar gebelerin kendilerine ve doğacak bebeklerine ilişkin farkındalığını artırarak annelik algısını olumlu etkilemiş olabilir. Pandemi döneminde gebelik, sosyal desteğin olmadığı, çoğunlukla yalnız kaldığı, kendileri ve fetüsün sağlığı için endişe duyulan bir süreç olarak yaşanmıştır (Şahin ve Kabakçı, 2021; Fumagalli v.d., 2022; Meaney v.d., 2021). Çalışmamızda gebe kadınların koronavirüs korkularının artma nedeni yaşanan endişeler ile ilişkili olabilir. Literatürde gebe kadınlarda koronavirüs korkusu arttıkça psikolojik semptomların olumsuz etkilendiği bildirilmiştir (Eroğlu v.d., 2021; Durmuş v.d., 2022). Dolayısıyla gebe kadınların yaşadıkları olumsuz psikolojik semptomlara bağlı olarak kendileri ve bebekleri için kaygı duymaları gebelerin beden algılarının olumsuz etkilenmesine neden olmuş olabileceği söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, gebelerin koronavirüs korkusunun orta düzeyin üzerinde, annelik algılarının olumlu, beden algılarının hafif olumsuz olduğu saptanmıştır. Koronavirüs korkusu yaşı yüksek olan, çalışmayan, ikinci gebeliği olan ve düzenli kontrollere giden gebelerde daha yüksektir. Eğitim ve gelir düzeyi yüksek, ilk gebeliğini yaşayan, planlı gebelik yaşayan, düzenli kontrollere giden gebelerin annelik algılarının daha olumlu etkilendiği, yaşı yüksek olan, gebelik sayısı üç ve üzeri olan ve plansız gebelik yaşayan kadınların beden algılarının ise daha olumsuz olduğu belirlenmiştir. Pandemi döneminde gebelik takiplerinde aksamalar ve belirsizlikler koronavirüs korkusunu arttırdığı, Türk toplumunun koronavirüs korkusuna yüklediği anlamın ise annelik algısını olumlu ve beden algısını olumsuz etkilediği kanaatindeyiz.

Çalışmanın sonuçlarına göre, ebe ve hemşirelerin koronavirüs pandemisinde ve gelecekteki afet olaylarında gebe kadınların gebelik algılarını değerlendirmeleri önemlidir. Gebelik dönemindeki prenatal eğitimlerin içeriğinde ve takiplerde, Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan “Sağlık Bakanlığında Covid-19 salgını döneminde gebe takibi rehberi” kullanılmalıdır (Sağlık Bakanlığı, 2020). Gebe kadınların ve ailelerinin koronavirüs pandemisi ve afet olaylarında gebeliğe adaptasyonu arttırabilecek farkındalıkların oluşturulması ve danışmanlık hizmeti verilmesi önerilir. Ülkenin farklı bölgelerinde daha geniş örneklem grupları ile daha kapsamlı çalışmalar yürütülebilir.

Kısıtlılıklar

Bu çalışmanın kısıtlılıkları mevcuttur. Bu çalışmanın verileri sadece çalışmaya katılmayı kabul eden gebe kadınları temsil etmektedir. Çalışmanın katılımcılarını ülkenin bir bölgesinde ve bir hastaneye başvuran gebe kadınlar oluşturduğundan dolayı topluma genellenemez. Ayrıca bazı gebe kadınlar pandemi sürecinden dolayı çalışmaya katılmayı reddetmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmanın yürütülebilmesi için Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (04.02.2022/119) onay alınmıştır. Çalışma Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak yürütülmüştür.

Yazar katkısı

Makale için fikir oluşturulması RDS, EG, Sonuçlara ulaşmak için yöntemlerin planlanması RDS, organizasyonu RDS ve seyrinin gözetimi EG, Makalenin tümü veya asıl bölümün oluşturulması için sorumluluk almak RDS, EG.

Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur

KAYNAKLAR

Ahorsu, D. K., Lin, C. Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D., & Pakpour, A. H. (2020). The fear of COVID-19 scale: development and initial validation. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-9.

Akbas, M., Sulu, R., & Gozuyesil, E. (2021). Women's health anxiety and psychological wellbeing during the COVID-19 pandemic. A descriptive study. *Sao Paulo Medical Journal*, 139, 496-504.

Anaç, G., & Gözüyeşil, E. (2023). Gebe kadınların gebelik algıları ve sağlık gereksinimlerinin belirlenmesi; metodolojik ve tanımlayıcı bir çalışma. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(1), 26-38.

Arslan, S., Okçu, G., Coşkun, A. M., & Temiz, F. (2019). Kadınların gebeliği algılama durumu ve bunu etkileyen faktörler. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(1), 179-192. ,

Asai, K., Wakashima, K., Toda, S., & Koiwa, K. (2021). Fear of novel coronavirus disease (COVID-19) among pregnant and infertile women in Japan. *Journal of Affective Disorders Reports*, 4(4),100104.

Babieva, N. S., Sidyacheva, N. V., Mudrak, S. A., Kalinin, I. V., Zolotkova, E. V., Buyanova, V. V., & Mikhailova, I. V. (2018). Specific features of self-perception and anxiety of a woman with pathology of pregnancy. *Electronic Journal of General Medicine*, 15(4).

Badahdah, A. M., Khamis, F., & Mahyijari, N. A. (2020) The psychological well-being of physicians during COVID-19 outbreak in Oman. *Psychiatry Research*, 289, 113053.

Badon, S. E., Croen, L. A., Ferrara, A., Ames, J. L., Hedderson, M. M., Young-Wolff, K. C., ... & Avalos, L. A. (2022). Coping strategies for COVID-19pandemic-related stress and mental health during pregnancy. *Journal of Affective Disorders*, 309, 309-313.

Bakioğlu, F., Korkmaz, O., & Ercan, H. (2020). Fear of COVID-19 and positivity: Mediating role of intolerance of uncertainty, depression, anxiety, and stress. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19;2369-2382.

Balaydın, A.S., Kızıltan, B., & Apay, S.E. (2020). Gebelikte vücut algısı ile kıskançlık durumu arasındaki ilişkinin araştırılması. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2): 115-126.

Basu, A., Kim, H. H., Basaldua, R., Choi, K. W., Charron, L., Kelsall, N., ... & Koenen, K. C. (2021). A cross-national study of factors associated with women's perinatal mental health and wellbeing during the COVID-19 pandemic. *PloS one*, 16(4), e0249780.

Coşkun, A.M., Arslan, S., & Okcu, G. (2020). Gebe kadınlarda gebelik algısının stres, demografik ve obstetrik özellikler açısından incelenmesi. *Koç Üniversitesi Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 17(1): 1-8.

Demir, A.E., & Beydağ, K. D. (2020). Relationship between perceived stress level and self-perception level of women who had three or more pregnancies. *Journal of Psychiatric Nursing*, 11(3), 228-238.

Dikmen, H. A., & Şanlı, Y. (2019). Progresif kas gevşeme egzersizlerinin gebelerin distres düzeyi ve gebelik algısına etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 12(3), 186-198.

Durmuş, M., Öztürk, Z., Şener, N., & Eren, S. Y. (2022). The Relationship between the fear of COVID-19, depression, and spiritual well-being in pregnant women. *Journal of religion and health*, 61(1), 798-810.

Eroğlu, M., Çıtak-Tunç, G., & Kılınç, F. E. (2021). Gebelik stresi ile Covid-19 korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet, Covid-19 özel sayı (1)*, 125-139.

Fumagalli, S., Ornaghi, S., Borrelli, S., Vergani, P., Nespoli, A. 2022. The experiences of childbearing women who tested positive to COVID-19 during the pandemic in northern Italy. *Women and Birth*, 35(3), 242-253.

Garg, S., Kim, L., Whitaker, M., O'Halloran, A., Cummings, C., Holstein, R., & Alden, N.B. (2020). Hospitalization rates and characteristics of patients hospitalized with laboratory-confirmed coronavirus disease 2019—COVID-NET, 14 States, March 1–30, 2020. *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 69 (15), 458-464.

Giesbrecht, G. F., Rojas, L., Patel, S., Kuret, V., MacKinnon, A. L., Tomfohr-Madsen, L., & Lebel, C. (2022). Fear of COVID-19, mental health, and pregnancy outcomes in the pregnancy during the COVID-19 pandemic study: Fear of COVID-19 and pregnancy outcomes. *Journal of Affective Disorders*, 299, 483-491.

Güney, E., & Uçar, T. (2018). Gebelikteki beden imajının emzirme tutumu ve doğum sonu emzirme sürecine etkisi, *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 49(1):49-53.

Hayes-Ryan, D., McNamara, K., Russell, N., Kenny, L. C., & O'Donoghue, K. (2017). Maternity ultrasound in the Republic of Ireland 2016: a review. *Irish Medical Journal*, 110(7).

İnanir, S., Cakmak, B., Nacar, M. C., Guler, A. E., & Inanir, A. (2015). Body Image perception and self-esteem during pregnancy. *International Journal of Women's Health and Reproduction Sciences*. 2015; 3(4): 196-200.

Kartal, B., Kızılırmak, A., Zedelenmez, A., & Erdem, E. (2018). Investigation of body perception in pregnant women according to physical changes in pregnancy. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 8(4), 356-360.

Kök, G., Güvenc, G., Bilsel, H., & Güvener, A. (2018). Does Body Image Perceptions of Women Differ During Pregnancy?/Gebelik Doneminde Kadınların Beden Algisi Farklılık Gosterir mi?. *Journal of Education and Research in Nursing*, 15(4), 209-215

Kumcağız, H. (2012). Pregnant women, body image and self-esteem according to the examination of some of the variables. *Journal of Human Sciences*, 9(2), 691-703.

Kumcağız, H., Eranlı, E., & Murat, N. (2017). Gebelerin Kendilerini Algılama Ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8(1), 23-31.

Meaney, S., Leitao, S., Olander, E. K., Pope, J., Matvienko-Sikar, K. 2022. The impact of COVID-19 on pregnant women's experiences and perceptions of antenatal maternity care, social support, and stress-reduction strategies. *Women and Birth*, 35(3), 307-316.

Mortazavi, F., Mehrabadi, M., & KiaeeTabar, R. (2021). Pregnant women's well-being and worry during the COVID-19 pandemic: a cross-sectional study. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 21(1), 1-11.

Naghizadeh, S., & Mirghafourvand, M. (2021). Relationship of fear of COVID-19 and pregnancy-related quality of life during the COVID-19 pandemic. *Archives of psychiatric Nursing*, 35(4), 364-368.

Nanjundaswamy, M. H., Shiva, L., Desai, G., Ganjekar, S., Kishore, T., Ram, U., ... & Chandra, P. S. (2020). COVID-19-related anxiety and concerns expressed by pregnant and postpartum women—a survey among obstetricians. *Archives of women's mental health*, 23(6), 787-790.

Özkan, T. K., Küçükkeleşçe, D. Ş., & Özkan, S. A. (2020). Gebelikte prenatal bağlanma ve vücut algısı arasındaki ilişki ve etkileyen faktörler. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 49-54.

Puertas-Gonzalez, J. A., Mariño-Narvaez, C., Peralta-Ramirez, M. I., & Romero-Gonzalez, B. (2021). The psychological impact of the COVID-19 pandemic on pregnant women. *Psychiatry Research*, 301, 113978.

Sample Size Calculator. <https://www.calculator.net/sample-size-calculator.html>

Satici, B., Gocet-Tekin, E., Deniz, M. E., & Satici, S. A. (2021). Adaptation of the Fear of COVID-19 Scale: Its association with psychological distress and life satisfaction in Turkey. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19, 1980-1988.

Shloim, N., Hetherington, M. M., Rudolf, M., & Feltbower, R. G. (2015). Relationship between body mass index and women's body image, self-esteem and eating behaviours in pregnancy: A cross-cultural study. *Journal of Health Psychology*, 20(4), 413-426.

Sun, P., Wang, M., Song, T., Wu, Y., Luo, J., Chen, L., & Yan, L. (2021). The psychological impact of COVID-19 pandemic on health care workers: a systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 12, 626547.

Suwalska, J., Napierała, M., Bogdański, P., Łojko, D., Wszolek, K., Suchowiak, S., & Suwalska, A. (2021). Perinatal mental health during COVID-19 pandemic: an integrative review and implications for clinical practice. *Journal of Clinical Medicine*, 10(11), 2406.

Şahin Altun, Ö., Özer, D., Satılmış, M., & Şahin, F. (2022). Investigation of the relationship between the spiritual orientation and psychological well-being levels of inpatients with a diagnosis of COVID-19 in Turkey: A cross-sectional study. *Journal of Religion and Health*, 61(5), 4189-4204.

Şahin, B. M., Kabakci, E. N. 2021. The experiences of pregnant women during the COVID-19 pandemic in Turkey: A qualitative study. *Women and Birth*, 34(2), 162-169.

Taşkın, L. (2016). *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği*. (13th ed). Akademisyen Tıp Kitabevi, Ankara.

Tutkuviene, J., Juskaite, A., Katinaite, J., Silove, S., Drasutis, J., Sargautyte, R., ... & Drasutiene, G. (2018). Body image issues in Lithuanian females before and during pregnancy. *Anthropologischer Anzeiger*, 75(1).9-17.

Türk Dil Kurumu (TDK), <https://sozluk.gov.tr/korku> [Erişim tarihi: 01 Ağustos 2022).

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı. (2020) (16.09.2021, Erişim linki: Kovid-19 salgını döneminde gebe takibi rehberi. <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-75284/covid-19-solunum-sistemihastaliklarinin-yaygin-oldugu-donemde-saglik-kuruluslarinda-gebe-takibi.htm>

Ünver, H., Özşahin, Z., & Tekdal, A. G. (2022). Gebelerde COVID-19 Korkusunun Gebelik Stresi ve Travmatik Doğum Algısına Etkisi. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 71-78.

World Health Organisation (WHO) Coronavirus disease (COVID-19) outbreak webpage (<https://experience.arcgis.com/experience/685d0ace521648f8a5beeeelb9125cd>) [Erişim tarihi: 01 Ağustos 2022]. 2020.